

BILAGA 1

Uppdrag, riktlinjer och bakgrund

På regeringens uppdrag tog Tillväxtverket under 2021 fram ett [metodstöd för regionala serviceprogram 2022-2030](#). I arbetet har Tillväxtverket beaktat [Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021-2030](#).

Regeringen har gett regionalt utvecklingsansvariga erbjudande att utarbeta och genomföra regionala serviceprogram. Region Kronoberg har beslutat att ta fram ett nytt regionalt serviceprogram som gäller fram till 2030.

Regionala serviceprogram syftar till en god tillgång till kommersiell service i landsbygder. Till grundläggande kommersiell service räknas tillgång till dagligvaror och drivmedel, ombud för apoteksvaror, post- och paketservice och betaltjänster. Tillgängligheten ska vara så bra att vardagen fungerar på ett tillfredsställande sätt för människor och företag.

I listan nedan framgår viktiga delar att beakta från Tillväxtverkets metodstöd:

- » Erfarenheter från tidigare arbete med regionala serviceprogram visar på flera utvecklingsområden som bör beaktas i framtagandet av nytt regionalt serviceprogram.
- » Programmen ska bygga på en analys av behovet i länet och utformas för att i möjligaste mån samverka

med övriga program för regional tillväxt. Det bör ur geografiskt perspektiv regionala serviceprogrammetektiv framgå vilka orter eller områden där det är viktigt att det finns kommersiell service.

- » Prioriteringar för ekonomiska stöd till kommersiell service ska pekas ut.
- » Programmen bör främja samordning mellan aktörer och insatser för att öka tillgängligheten till service. Det är viktigt att öka samverkan lokalt, regionalt och nationellt.
- » I framtagandet av regionala serviceprogram bör hållbarhet beskrivas och integreras
- » Tillväxtverket önskar särskilt engagera kommunerna då de påverkas av och har flera viktiga roller för utvecklingen av kommersiell service.
- » Specificera insatser som prioriteras att genomföras i årliga handlings- och verksamhetsplaner.
- » Skapa rutiner för att följa upp arbetet inom regionalt serviceprogram och dess årliga handlingsplaner.

Varför behövs ett regionalt serviceprogram?

Tillgång till olika former av service är avgörande för att vardagslivet ska fungera, detta gäller var i landet vi än bor. Förutsättningarna för service skiljer sig åt beroende på om en person bor i tät eller glesa geografier. Långa avstånd, litet och gles befolkningsunderlag skapar utmaningar för lands- och glesbygders serviceutbud. Tillgång på fungerande

service är även viktig för en plats attraktivitet. Det är mer attraktivt att bo och leva med tillgång till service men det är även viktigt och attraktivt för besökare. Serviceföretagen påverkas också positivt av den extra försäljning som besöksnäringen innebär under delar av året.

För platser med stora avstånd är tillgången till service viktig utifrån flera värden. För vissa kan närheten till en dagligvarubutik kännas avgörande, andra är beroende av en fungerande paketdistribution, att kunna lämna dagskassar eller tanka fordon. Lanthandlare och andra servicegivare utgör naturliga mötesplatser på orten. Om en sådan servicepunkt läggs ned kan även förutsättningarna för bygdens övriga serviceutbud försämrats. På samma sätt är drivmedelsförsörjning en viktig förutsättning för lokalsamhället, eftersom landsbygdsboende i hög grad är beroende av bil på grund av långa avstånd och för arbetspendling. Det är viktigt med bra vägar samt gång- och cykelbanor och kollektivtrafik för de som inte är bilburna. Närhet till kommersiell service är ofta en förutsättning för att företag ska kunna verka och utvecklas på sin ort. Mobiltäckning och tillgång till bredband löper samtidigt som en röd tråd genom allt arbete på området landsbygdsutveckling. Det blir tydligt att servicefrågorna måste hanteras i ett större sammanhang. Samordning mellan offentlig, kommersiell och ideell service är därför väsentligt och detta förutsätter ett aktivt deltagande från alla parter. Det regionala serviceprogrammet är ett verktyg

för att både strategiskt och operativt stärka samordningen och prioriteringen av olika stöd och insatser riktade till kommersiell service i serviceglesa områden.

Hur det regionala serviceprogrammet tagits fram

Arbetet med Det regionala serviceprogrammet för Kronobergs län inleddes med en nulägesanalys som kompletterats med några exempelscenarion utifrån vad som händer om viss service försvinner. Arbetet har skett i samverkan med aktörer på både regional och lokal nivå och inom både offentlig och privat sektor. Även representanter från civilsamhället har involverats.

Nulägesanalysen har förankrats genom personliga möten med representanter för intressenter digitalt eller fysiskt, och genom inhämtande av synpunkter skriftligt eller muntligt. Individuella kontakter har tagits med representanter för intressenterna. Fysiska möten med allmänhet och föreningar har genomförts i byar i några kommuner och kompletterats med mailutskick i någon kommun. En digital dialogkarta har tagits fram som en alternativ möjlighet för privatpersoner att lämna sina synpunkter. Ett nytt nätverk med lanthandlare har bildats under 2022 vilket har gett en nära kontakt med denna grupp. Kommunerna har haft en viktig roll med att bidra med sin syn på nuläge och frågeställningar kring hållbarhet och barnpedagogiska regionala serviceprogrammetektiv. En enkät har

skickats ut till unga på landsbygden för att få ungas pedagogiska regionala serviceprogrammetektiv på service. Det regionala serviceprogrammet har genomgått ett remissförfarande före antagande med ett lämpligt urval av aktörer som beskrivs under insatsområde 5 ”Främja samverkan” i kapitel 3 i programdokumentet. Syftet är att förankra Det regionala serviceprogrammet och ta in fler pedagogiska regionala serviceprogrammetektiv före antagandet.

Bakgrund och lärdomar från tidigare program

Tidigare Det regionala serviceprogrammet togs fram av Länsstyrelsen för perioden 2014-2018. Programmet gällde fram till dess att denna Det regionala serviceprogrammet har antagits. Fram till 2022 har både Region Kronoberg och Länsstyrelsen hanterat stöd till kommersiell service, men från och med 2023 handläggs nya medel till investeringar endast av regionen.

Ett löpande arbete har gjorts av Region Kronoberg för att få in servicefrågorna i ett bredare sammanhang, och de är nu en del av den regionala utvecklingsstrategin och i andra planer och understrategier. En fungerande service har lyfts fram som en viktig förutsättning för attraktiva platser för boende och som besöksmål. Region Kronoberg har även samarbetat med olika aktörer genom projekt och nätverk samt genom representation på möten och konferenser. Även kommuner och butiker runt om i Kronoberg har besökts.

Teman som berörts är bland annat flernivåsamverkan, delaktighet, samarbete mellan kommunerna och en jämlik servicestruktur över kommungränserna. Vidare har hållbarhetsarbetet med koppling till service stärkts och digitala verktyg tagits fram för uppföljning av tillgänglighet.

En viktig lärdom från tidigare arbete i Kronoberg är att det finns många faktorer som påverkar servicestrukturen, som egentligen ligger utanför sakfrågan i sig. Kollektivtrafik och logistik, samverkan mellan företag, social sammanhållning i lokalsamhället och bostadsförsörjning är exempel på frågor som påverkar både servicestället i sig, men även människors möjlighet att tillgodogöra sig olika typer av service. Det är därför av största vikt att bredda serviceprogrammets beröringspunkter gentemot andra program och strategiska insatser över Region Kronoberg. Samverkan med Länsstyrelsen har varit mycket god. Det kommunala engagemanget för frågorna har ökat i viss mån och då kommunerna har en så viktig roll så finns det fortsatt utvecklingspotential till en mer formaliserad tätare samverkan.

Tillväxtverkets slutsatser från tidigare programperioder visar att arbetet inom Det regionala serviceprogrammet framför allt har bidragit till en ökad samverkan och stärkta relationer mellan aktörerna i länen vilket stämmer väl överens med vad Region Kronoberg har erfarit.